

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Ekspoze k okrajnemu družbenemu planu za leto 1957

(Ekspoze je podal ing. Ivo Klemenčič, podpredsednik OLO)

Dne 29. marca je bila 16. seja Okrajnega ljudskega odbora, na kateri je bil sprejet Družbeni plan in proračun za leto 1957.

Gradivo o izpolnitvi plana v preteklem letu obravnavajo poročila posameznih okrajnih svetov, ki so bila objavljena v »Glasniku« ter predstavljajo tudi uvod v letošnji družbeni plan. Zato se bom v svojem poročilu dotaknil le nekaterih problemov, ki so značilni za izvajanje družbenega plana v preteklem letu.

Vsekakor je bil osnovni problem v uspešnem izpolnjevanju sklepov IV. plenuma SZDLJ, to je v odstranjenju disproporcij, ki so bili posledica predvsem dograjevanja ključnih objektov, nesorazmerja med počasnim naraščanjem blagovnih ter hitrim povečanjem kupnih fondov, nazadnje pa tudi v nepravilnem razdeljevanju osebne potrošnje med mestom in vasjo. Vsa ta nesorazmerja so povzročila močna nihanja na tržišču, ki jih je občutil predvsem potrošnik v industrijskih centrih in mestih.

Ugotoviti moramo, da se je ta položaj v preteklem letu bistveno spremenil v smeri stabilizacije tržišča. To je seveda predvsem rezultat vsedravnih gospodarskih ukrepov, ki se pa odražajo tudi v izvajanju proizvodnih planov gospodarskih organizacij in družbenih planov ljudskih odborov na območju našega okraja.

Predvsem smo dosegli uspeh v nadaljnjem povečanju proizvodnje. Družbeni proizvod se je v primeri z letom 1955 povečal sicer samo za 3%, vendar je položaj v proizvodnih panogah gospodarstva ugodnejši.

Obseg industrijske proizvodnje se je povečal za 6%. To je predvsem posledica boljšega izkoriščanja kapacitet ob boljši oskrbi z domačimi in uvoženimi surovinami. Še večji uspeh je preprečil znaten izpad električne energije v I. polletju, ki je v letnem merilu znašal 4%.

Približno enak položaj glede povečanja proizvodnje je bil tudi v obrti, pa tudi v kmetijstvu in gozdarstvu smo zabeležili napredek v primerjavi z letom 1955. Indeks 88, ki ga izkazuje za družbeni proizvod socialističnega sektorja kmetijstva ne daje točne slike o napredku naših državnih posestev, ker je v njem vključeno tudi podjetje »Agroobnova«, ki je doseglo le polovico družbenega proizvoda iz leta 1955. Sama državna posestva pa so povečala družbeni proizvod za 14%, kar predstavlja vsekakor nadaljnji uspeh socialističnega sektorja kmetijstva.

Občuten padec kaže edino gradbeništvo, kar pa je v skladu z zniževanjem obsega investicijske dejavnosti, in s tem v skrajni liniji

tudi z ukrepi za stabilizacijo gospodarstva.

Vrednost vseh investicij (bruto) v okraju se je v letu 1956 v primeri z letom 1955 zmanjšala za več kot 3 milijarde (3.423) ali 19%. Zmanjšale so se predvsem gospodarske investicije in sicer za 42%, medtem ko so se negospodarske investicije povečale za 31%, kar gre predvsem na račun gradnje stanovanj.

Kot značilna posledica vsega navedenga je vsekakor boljša preskrbljenost in enakomernjša oskrba tržišča v preteklem letu, ki je pozitivno vplivala na nadaljnjo stabilizacijo cen. Vsled tega tudi ni bilo registriranega niti enega resnejšega primera potrošniške mrzlice, ki je v letu 1955 večkrat zajela celotno tržišče, zlasti pri predmetih široke potrošnje. To je nazadnje tudi precejšnja zasluga trgovske mreže.

Za preteklo leto lahko trdimo, da se je ta sprememba pojavila in celo potencirala v obratnem smislu, namreč v »mrzlici producentov«, če tako imenujem tendence k zniževanju proizvodnje, ki so nastale v zvezi s povečanjem zaloga gotovega blaga v trgovskih in industrijskih podjetjih. V ostrejši obliki se je namreč pokazala preorientacija našega gospodarstva v smislu delovanja zakona ponudbe in povpraševanja. Prvič so namreč proizvajalci nekaterih strok občutili, da nimajo več monopolnega položaja, ko so lahko potrošniku diktirali ne samo ceno, ampak tudi kvaliteto in asortiment. Toda tega nas ne bo in nas ne sme biti strah, saj je tako povečanje zaloga ena izmed osnovnih posledic stabilizacije tržišča, ki mora roditi samo pozitivne rezultate v smeri izboljšanja kvalitete in asortimenta naše proizvodnje in zniževanja proizvodnih stroškov. Kdo pa more danes trditi, da proizvodnja (na primer tekstila) krije naše potrebe, ko vemo, da je njegova potrošnja še pod povprečjem zaostalih držav. Še spremenjeno investicijsko politiko in s trenutno potrošniško mrzlico, na drugi strani pa tudi s pravilnejšo davčno obremenitvijo zmanjšana kupna moč prebivalstva, je bila samo vzpodbuda k boljši in, cenejši proizvodnji, s čimer bomo nadalje prispevali k dvigu življenjskega standarda. Jasno je, da zahtevajo taki pojavi tudi gotove operative posege, mislim predvsem na povečanje obratnih kreditov, kar pa v takih razmerah ne pomeni zamrznjenja, ampak obratno, z večjimi zalogami in asortimentom omogoča boljšo oskrbo in povečuje promet, s tem pa veča obračanje vložnih sredstev.

Kot sem že omenil, je v osnovnih sklepih IV. plenuma poudarje-

no, da je za ustalitev trga nujna pravilna razdelitev dohodka med mestom in vasjo. Ob lanskem sprejemanju družbenega plana sem poudaril, da smo zaradi dviga cen kmečkih pridelkov in nizkega izračuna katastrskega dohodka dvignili davčno obremenitev kmeta, v primeri z letom 1955. Občinski ljudski odbori so doklade še povečali. Vendar si upam trditi, da je kmet to povečanje v manjši meri prenesel na potrošnika, ker so odkupne cene glavnih artiklov privatnega kmečkega proizvajalca v glavnem ostale na isti višini ali pa so se celo znižale (krompir, zelenjava, meso, mleko), čeprav smo na drugi strani iz znanih razlogov podražili mast, olje, in polbelo moko. Gotovo, da je k temu pripomogla tudi intervencija preko uvoza gotovih živilskih artiklov, vendar lahko ugotovimo, da je bila davčna obremenitev v glavnem pravilna, in je tudi po svoje prispevala k nadaljnjemu utrjevanju razmer na tržišču.

Nekoliko drugačna je slika glede davčne politike do obrtništva. Čeprav se obremenitev ni bistveno povečala, ima proizvodna pa tudi nekatera uslužnostna obrt še vedno možnost, da prenese del svojih obveznosti na potrošnika. V preteklem letu so nekatere občine pričele s temeljitejšim določanjem davčnih osnov, ki so še vedno pri mnogih proizvodnih obrtnikih dvomljive, na drugi strani pa tudi k odkrivanju davčnih utaj. S tem se je vsaj delno paraliziralo prenašanje obremenitve na potrošnika, kar je tudi lansko leto bil slučaj, preko nepravilnega napenjanja cen obrtniškim uslugam.

Kakor smo lahko zadovoljni z že omenjenim povečanjem proizvodnje v gospodarstvu, tako pa na drugi strani ne beležimo napredka v produktivnosti dela. Ne samo, da nismo dosegli planiranega povečanja, ampak je rezultat marsikje celo obraten. Temu so vzrok objektivni in subjektivni momenti. Kot smo že omenili, je na zmanjšanje vrednosti proizvodnje na zaposlenega bistveno vplivalo pomanjkanje električne energije. To pa se je še potenciralo s tem, da so se redni dopusti odobraval ravno v času, ko smo razpolagali z viškom električne energije. Zato moram podčrtati, da je osnova za dvig storilnosti dobra organizacija dela in predvsem zadosna in pravočasna oskrba z materialom in energijo. Naša osnovna skrb naj velja zagotovitvi ravno teh pogojev za dvig storilnosti dela.

Na drugi strani pa nam tudi izvajanje ukrepov, ki stimulirajo k dvigu efekta dela, daje slabo sliko.

Odstotek zaposlenih, ki so delali po normi, se je sicer v primerjavi z letom 1955 zvišal za skoraj 2%,

pri čemer je zabeležen porast v industriji, gozdarstvu in prometu, v kmetijstvu in gradbeništvu pa beležimo padec. Slabša slika je v številu delovnih ur, izvršenih po učinku, ki so se v prometu nekoliko povečale, v industriji ostale na isti višini, v ostalih panogah, kmetijstvu, gozdarstvu in gradbeništvu pa padle, tako da se je indeks za celotno gospodarstvo zmanjšal skoraj za 2%. Ti podatki kažejo, da se gospodarske organizacije niso dovolj posluževale sistema dela po učinku ter niso izkoristile obstoječih možnosti za povečanje produktivnosti in plač. Tudi prekoračevanje norm je v povprečju padlo za nekaj manj kot 2%, kar kaže delno tudi na to, da je bilo napačno forsirati revidiranje norm, ki ustvarja v mnogih primerih nezaupanje in odpór delavcev do dela po učinku.

Tudi premijski sistem še ni dosegel svojega namena. Doslje je premijske pravilnike sprejelo 79% tistih gospodarskih organizacij, ki so jih po predpisih dolžne sprejeti. Precej pa je takih primerov, ko so podjetja sprejela te pravilnike le, da zadoste zakonskim predpisom. Večje število pravilnikov predstavlja le sredstvo za dopolnilno nagrajevanje brez ekonomsko utemeljenih premijskih osnov.

Negativen vpliv na proizvodnjo pa je imela seveda tudi premajhna stimulativnost kolektivov v udeležbi na povečanju dohodka. Na eni strani je namreč kolektiv udeleževan na povečanem dohodku, ki je lahko tudi v celoti rezultat subjektivnih naporov kolektiva samega, z minimalnim odstotkom, na drugi strani pa je tudi uporaba sklada za samostojno razpolaganje bila podvržena predpisom, ki kolektiva niso stimulirali k povečanju dohodka. Zmanjševanje materialne baze delavskega samoupravljanja je dejansko prišlo v nasprotje s svojim osnovnim principom, dviganjem iniciative kolektiva in posameznika. Zato so spremembe, ki jih sprejema Ljudska skupščina, nujno potrebne za zagotovitev nadaljnjega razvoja našega gospodarskega sistema in gospodarstva nasploh.

Za preteklo leto je nadalje značilno utrjevanje novega komunalnega sistema.

Občinski ljudski odbori seveda niso imeli bistvenih izgledov za ustvarjanje dodatnih sredstev, vendar so nekateri vseeno našli možnosti za dvig proračunskih kvot in s tem za finansiranje negospodarskih investicij, ki so jih v glavnem uporabili za prosvetne potrebe. Razen tega so občinski ljudski odbori v preteklem letu prvič razpolagali z razmeroma precejšnjimi sredstvi skladov, in sicer stanovanjskim, investicijskim in cestnim. Novost preteklega leta je bila namreč tudi ločitev proračunskih od gospodarskih skladov.

Na področju mesta smo uspeli obdržati sistem, ki smo ga predlagali ob sprejemanju družbenega plana, da smejo namreč tudi občine na območju mesta samostojno razpolagati s sredstvi skladov, ki se ustvarjajo na njihovem področju. S tem smo zagotovili materialno osnovo za na-

daljnji razvoj in utrjevanje komunalnega sistema, kar je bil tudi eden osnovnih argumentov za ustanovitev občin.

Omenili smo že, da so bila sredstva skladov, s katerimi so razpolagali občinski ljudski odbori, precejšnja, saj so skupaj znašala skoraj 2,5 milijarde dinarjev. Podatki o koriščenju teh sredstev pa kažejo, da se občinski ljudski odbori niso dovolj pobrigali za koriščenje teh sredstev, saj je bilo skupaj angažiranih le 84 odstotkov vseh skladov, od tega sredstev stanovanjskega sklada 88%, sredstev iz investicijskega sklada 68%, sredstev cestnega sklada pa komaj 45%. Nekateri občine so celo koristile le nekaj odstotkov investicijskega sklada. Več kot 82% ni koristila niti ena občina.

Predvsem pa so občinski ljudski odbori dosegli znatne uspehe pri izvajanju davčne politike, tako pri odmeri, kakor tudi pri zbiranju sredstev. To je omogočilo tudi pravilnejše finansiranje njihovih proračunov, predvsem industrijsko razvitih občin, kjer je fiktivnost proračunskega dela dobička iz gospodarstva povzročala težave. Zaradi tega so morali nekateri občinski, pa tudi okrajni ljudski odbori najeti bančni kredit, kar pa je imelo gotove negativne posledice pri izvajanju proračunov, kot je n. pr. neizvršitev proračunskih investicij. Obratno pa lahko tudi ugotovimo, da nekateri občinski ljudski odbori niso v družbenih planih predvideli vseh možnosti ustvarjanja dohodkov ter so ob koncu leta izkazali presežke dohodkov nad proračunskimi kvotami, ki so ostali neizkoriščeni.

Glede odobravanja sredstev investicijskih skladov ni bila uporabljena praksa, ki sem jo napovedal oziroma predlagal v lanskoletnem eksperimentu, t. j., da se bodo sredstva odobravalna na licitacijah. Naknadni predpisi o omejitvi uporabe sredstev nekaterih skladov, predvsem 20% obvezna blokacija sredstev investicijskega sklada in obvezna udeležba na zveznih kreditih, so namreč bistveno zmanjšali sredstva in bi zato odobravanje sredstev preko natečaja povzročilo le nepotrebne stroške gospodarskim organizacijam. Sredstva sklada so se zato uporabila v smislu določil odloka, ki ga je v ta namen naknadno sprejel OLO. Podrobna uporaba teh sredstev je razvidna iz podatkov letnih poročil za leto 1956.

Z družbenim planom za leto 1957 postavljamo nadaljnje naloge za razvoj gospodarstva na območju našega okraja v skladu z intencijami zveznega in republiškega družbenega plana.

Podati nameravam samo nekaj glavnih značilnosti, ker mislim, da gradivo, ki ste ga prejeli, dovolj obširno obravnava predlog plana. Osnovna značilnost predloga je seveda v povečevanju proizvodnje.

Družbeni proizvod in narodni dohodek se povečujeta za 7% v primeri z realizacijo preteklega leta. To povečanje bazira na povečevanju kapacitet le v toliko, kolikor je bilo vloženi investicijskih sredstev v lanskem letu. Ta pa so bila vložena v rekonstrukcije in odpravo ozkih grl. nove kapacitete, ki so v gradnji, pa v letošnjem letu še ne bodo dale efekta, razen »Belinke«, ki bo letos pričela s poizkusnim pogonom, »Hladilnice« v Zalogu ter Tovarne pisalnih strojev, v kolikor lahko preselitev v nove prostore štejemo med nove kapacitete. Ostalo povečanje gre na račun boljšega izko-

riščanja obstoječih kapacitet, predvsem z večjo proizvodnjo dela.

V tej zvezi predvideva plan, da se sme zaposliti novo delovno silo samo pri novih kapacitetah, v ostalem gospodarstvu pa mora ostati številno delovne sile isto. Še več, predvidene spremembe v gospodarskem sistemu, ki bodo povečale udeležbo kolektivov na povečanju dohodkov, morajo vplivati celo v smeri zmanjševanja zaposlenih tam, kjer kapacitete ne dopuščajo povečevanja proizvodnje. Zato predlog pri povečanem bruto proizvodu za 7% predvideva povečanje delovne sile samo za 2%, kar pomeni okrog 5%-tno povečanje produktivnosti dela. Ta planska naloga pa bo seveda ostala le na papirju, če ne bo uporne borbe delovnih kolektivov samih, posebno v zvezi s spremembami dohodka v gospodarstvu.

Na drugi strani pa nas seveda predvsem zanima, kakšna bodo celotna sredstva, s katerimi bodo razpolagali ljudski odbori in gospodarske organizacije v okraju. Ta sredstva znašajo skupaj 14.950 milij. Od tega sredstva podjetij 6540 milij., sredstva ljudskih odborov pa 8410 milijonov, kar predstavlja povečevanje celotnih sredstev nasproti letu 1956 za 13%, sredstev gospodarskih organizacij za 5%, sredstev ljudskih odborov pa za 20%.

Gospodarskim organizacijam se predvsem povečujejo sredstva za amortizacijo, in sicer za 9%, vključno tudi prenosi iz prejšnjega leta, dočim ostaja sklad za samostojno razpolaganje oziroma investicijski sklad na isti višini.

Sredstva skladov ljudskih odborov se povečujejo za 16%, proračunska sredstva, če ne upoštevamo presežka na račun fiktivnosti dobička iz gospodarstva za leto 1956, pa za 20%. Pri tem rastejo proračunska sredstva okraja za 14% (brez posojila iz investicijskega sklada in presežka iz dobička gospodarstva v letu 1956), občin pa za 27%, upoštevajoč fakultativne dohodke v celoti, okrajni skladi za 11%, občinski pa za 20%.

Med skladi se povečuje okrajni investicijski sklad za 16%, občinski investicijski pa za 23%, dočim se stanovanjski zaradi povečanega plačnega sklada povečuje za 16%.

Za pokrivanje negospodarskih investicij predvidevamo v družbenem planu oziroma proračunu naložbo, da se iz okrajnih sredstev krijejo le izdatki za investicije, ki so okrajnega značaja, medtem ko naj se investicije za objekte, ki jih upravljajo občine, krijejo iz občinskih sredstev. V tem smislu so določene oziroma razdeljene tudi kvote sredstev.

Lanske negospodarske investicije v okraju so skupaj z republiškimi znašale 1789 milij. V letošnjem letu se zaradi znižanja republiških, negospodarske investicije bistveno zmanjšujejo. Če hočemo obdržati približno vrednost iz preteklega leta, moramo za njihov pokritje najeti posojilo iz investicijskega sklada, kar dovoljuje zvezni družbeni plan. Isto lahko storijo tudi občinski ljudski odbori. Za investicijske potrebe obveznega šolstva lahko najamejo kredite iz stanovanjskega sklada. Tako bo letos mogoče pokriti najnujnejše prosvetne in komunalne potrebe. Zavedati pa se moramo, da gre to na eni strani na škodo investicij v gospodarstvu, čeprav znaša v okrajnem merilu najetje posojila samo 19,5% od okrajnega investicijskega sklada, na drugi strani pa tudi v škodo stanovanjske izgradnje. Kljub temu pa mislim, da predlog vzdrži kritiko, ker

se namreč že jasno kaže, da bi zastojanje obveznega šolstva in komunalnih služb predstavljalo kaj kmalu politični problem, ki bi zasenčil uspehe v stanovanjski in ostali investicijski izgradnji v okraju. Po naših predvidevanjih bodo občinski ljudski odbori krili najnujnejše potrebe v obveznem šolstvu za letos s približno 10-odstotnimi sredstvi stanovanjskih skladov, t. j. okrog 160 milij. dinarjev. Jasno je, da bo to vplivalo na hitrost stanovanjske izgradnje, ki še vedno ni dovolj hitra. Zato bi ob tej priliki še podprl predlog, da bi se za določitev višine sklada za samostojno razpolaganje zopet poslužili instrumenta v lanski obliki, t. j. da gospodarska organizacija prejme maksimalni delež sklada, če polovico ustvarjenih sredstev uporabi za svojo stanovanjsko izgradnjo, v nasprotnem primeru pa ji pripada le minimalni delež, t. j. 30%. Na ta način so podjetja v lanskem letu prispevala za stanovanjsko izgradnjo 155 milij. dinarjev.

Iz vsega navedenega lahko zaključimo, da se tako proračunska, kakor tudi sredstva skladov občinskih ljudskih odborov povečujejo v mnogo večji meri kot okrajna. Občinski ljudski odbori lahko samo z 10%-tnim posojilom iz investicijskega in stanovanjskega sklada povečajo proračunska sredstva za preko 30% nasproti letu 1956, pri tem pa so sredstva skladov še vedno večja za 7%. Mislim, da so ta predvidevanja družbenega plana v skladu s tendenco jačanja materialne baze občinskih ljudskih odborov.

V zvezi s tem pa se pojavlja poseben problem v odnosu med občinami.

Z določanjem participacije na dohodkih, ki se bilansirajo, določa namreč predlog družbenega plana posredno tudi kvote za proračunska sredstva občin iz obveznih in 40% neobveznih dohodkov, ki se bilansirajo. Participacija za pokrivanje teh kvot bazira na osebnih izdatkih po decembrskem stanju, povečanih za zakonita povišanja ter na lanskeletni realizaciji materialnih izdatkov.

S takim določanjem kvot so namreč prizadete tiste občine, ki so do sedaj varčevale z izdatki za administrativni del proračuna, kar zelo lahko ugotovimo, če kvote približno enako močnih občin med seboj primerjamo. Vendar je neke objektivne kriterije težko najti. Za zdaj je najbolj oprijemljiva osnova sistemizacija, potrjena po okrajnem ljudskem odboru. Na tej osnovi smo znižali proračunsko kvoto občini Ivančna gorica, ki je edina, in to bistveno prekoračila število odobrenih delovnih mest po sistemizaciji. Tako smo jo postavili pred dejstvo, da bo morala pokriti del stroškov za administrativni del proračuna s fakultativnimi dohodki, ali pa izvršiti redukcijo administrativnega aparata in poskrbeti za kvalitetnejši kader. Seveda s tem ta problem ni rešen, vendar je jasno nakazana nužnost varčevanja pri administrativnih izdatkih. Tako bo ljudskim odborom ostalo več sredstev za ostale proračunske potrebe, to so predvsem negospodarske investicije.

V tej zvezi pa moramo ugotoviti dejstvo, ki se iz dokumentacije družbenega plana jasno vidi, da namreč v odnosu na možnost ustvarjanja teh sredstev prihajajo v slabši položaj industrijsko razvitejša občine, posebno če vzamemo za primerjavo ustvarjeni narodni dohodek na njihovem območju. Po kritiju administrativnih kvot ostanejo namreč za finansiranje pro-

računskih investicij občinski fakultativni dohodki, to so: del občinskega prometnega davka in davka na maloprodajni promet, lokalne takse, občinske doklade od ostalih poklicev in del doklad na kmečko dohodnino. Ti dohodki, ki jih planiramo za vse občine po istem principu, so takega značaja, da se v glavnem ustvarjajo na področju, kjer je močnejše zastopana obrt, trgovina in kmetijska proizvodnja, dočim se proračunski dohodek iz dobička industrije deli med federacijo, republiko, okrajem in občino, ter ne predstavlja fakultativnega dohodka, t. j. dohodka, ki bi ga občina lahko sama predpisovala na svojem območju. Ta očitno nepravilni odnos do industrijsko razvitih občin je posledica dosedanjega sistema v delitvi dohodka v gospodarstvu. Taka politika, ki pomeni v svojem bistvu forsiranje zaostalih na račun naprednejših predelov, se odraža že leta nazaj tudi v našem okraju. Da bi spričo teh odnosov izpravili najbolj kričeči primer, predlagamo v družbenem planu dotalcijo občini Moste iz sredstev okrajnega proračuna v višini 20 milijonov dinarjev. Brez tega bi bila občina Moste v položaju najbolj diskriminirane občine v našem okraju, kar se lahko ugotovi tudi iz dokumentacije plana. S tem pa ne mislim trditi, da se taki problemi ne pojavljajo v večji ali manjši obliki tudi v nekaterih ostalih občinah, n. pr. v Medvodah in Domžalah, vendar ne v tako ostri obliki, in bi bilo seveda težje najti objektivni kriterij še v odnosu na druge občine. Tako smo za letos iznesli dva diametralno nasprotna, pa vendar izrazita primera z namenom, da na njih prikažemo slabosti, ki jih moramo odstraniti in da preko njih načnemno širšo razpravo. Upam, da bo že nova delitev dohodka prinesla v tej zvezi gotove korekcije, kar bo pozitivno vplivalo na nadaljnji razvoj komunalnega sistema.

To je problematika v zvezi s proračunskimi kvotami, druga stran pa je njihovo pokrivanje. Tu se hočem nekoliko zadržati na tistem delu dobička iz gospodarstva, ki je proračunski dohodek. Kakor v lanskem letu, tako tudi letos nastaja občutna razlika med našim predvidevanjem in republiško zadolžitvijo. Naš izračun bazira na kolikor mogoče realnih podatkih v odnosu na lansko realizacijo. Republiška zadolžitev pa je za 48% višja. In ker je naša participacija 39%, nosi res večji del fiktiivnih dohodkov republika, vendar predstavlja to tudi za naš proračun 7,5% negotovih dohodkov. To je prilično visoka številka, zaradi katere bomo vse leto v težkem položaju, ker bomo takoj v začetku, če bomo hoteli vzdržati tempo predvidenih izdatkov, primorani najeti kredit, kar nam bo na drugi strani verjetno preprečevalo redno finansiranje negospodarskih investicij, kakor je bil primer že v lanskem letu. Vendar smo kljub vsemu v zadregi. Če namreč ne sprejmemo republiške kvote iz računa dobička, imamo samo eno izbiro, da namreč za toliko zmanjšamo proračunske izdatke. S tem pa bi prišli še v slabši položaj, saj že s tem proračunom kriemo samo minimalne potrebe okraja in občin.

V tej zvezi naj omenim, da smo del lanskeletnega izpada na dobičku iz gospodarstva krili delno s presežkom ostalih dohodkov, za ostali del pa smo še vedno zadolženi pri banki in pri izvjalcih naših negospodarskih investicij. Zato v letošnji bilanci sredstev predvidevamo med dohodki vplačilo na račun

izpada proračunskega prispevka iz dobička iz leta 1956 v višini 174,5 milijona, s čimer pokrivalo med izdatki vračilo posojila v višini 91,5 milijona in poravnava izvršenih, pa nekritih investicij v višini 15 milij., ostanek pa predvidevamo kot presežek dohodkov v višini 68 milij., ki naj se uporabi za negospodarske investicije (most v Zalogu, gimnazija na Vrhniki in mehanizacija uprave cest), vendar šele tedaj, ko bo realiziran.

Temu problemu se je letos pridružil tudi dokaj napet izračun dobička zadržnih organizacij, ki ima nasproti našim predvidevanjem približno enak odstotek fiktivnosti. To pa predstavlja zmanjšanje prednosti, ki so jo lani imele kmetijske občine pred industrijsko razvitimi, tako da približno enak del fiktivnosti proračunskega dela dobička iz gospodarstva bremenja i ene i druge.

Drugi del sredstev za pokrivanje proračuna so dohodki od prebivalstva. Tu nas zanima predvsem davčna politika na vasi ter do obrtništva in ostalih svobodnih poklicev.

Zaradi predvidenega novega izračuna katastrskega dohodka je bila povečana kvota dohodnine za 66 milij., kar predstavlja od celotne davčne obremenitve v lanskem letu 9%. Vendar, kakor veste, se z načinom izračuna novega katastrskega dohodka nismo strinjali in, kakor izgleda, letos tudi ne bo izveden. Verjetno bo nastalo razliko dohodnine zajela nova davčna lestvica, stvar občinskih ljudskih odborov pa je, v kakšni višini bodo predpisali občinske doklade. Če bodo hotele pokriti svoje pereče komunalne potrebe, bi po našem mnenju morale dvigniti občinske doklade nasproti lanski realizaciji v odnosu, v kakršnem povečuje republiški družbeni plan dovoljeni maksimum predpisa občinskih doklad. Ta se namreč povečuje od 15% na 20% od katastrskega dohodka. S tem bo omogočeno pravilne zajeti diferencialno rento, ki se ustvarja na račun delavca in uslužbenca.

Naslednje vprašanje je davčna politika do obrtništva. Poudariti moram, da predlog družbenega plana predvideva davčno obremenitev v višini lanske odmere. Vendar moramo po našem mnenju ločiti dve kategoriji obrti: uslužnostno, ki je večinoma pavšalirana, in proizvodno-gradbeno. V prvi skupini je mnogo lažje določiti pravilno davčno osnovo in s tem tudi realno obremenitev. Ta skupina je že v lanskem letu bila obdavčena po novi lestvici ter je pravilno, da principielno ostanemo na lanski realizaciji ob upoštevanju zavarovalne premije. Drugačen pa je položaj pri drugi skupini. Za nepavšaliste namreč velja nova davčna lestvica, katere glavna karakteristika je močno znižanje progresije pri višjih davčnih osnovah, ki velja šele za končno odmero za leto 1956. Jasno je, da je progresija lestvice znižana predvsem zaradi nerealnega prijavljanja dosedanjih davčnih osnov in da ni nobenega vzroka, ki bi govoril za zmanjševanje davčne obremenitve te kategorije obrtniških strok. Zato predvideva plan, da bodo občinski ljudski odbori vodili politiko obdavčitve na bazi lanske odmere. Pri tem pa se moramo zavedati, da če ne bomo šli na temeljito pripravo ugotavljanja davčnih osnov, obstaja resna nevarnost, da ne bomo dosegli predvidenega dohodka, s čimer bo še v večji meri prizadet potrošnik. Predlog plana predvideva tudi občinske doklade od obrtništva približno v višini realizacije, kar je pa stvar

občin, da prilagodijo eventualne izkušnje letošnji situaciji.

Tudi dohodnino in občinske doklade ostalih svobodnih poklicev predvideva predlog plana v višini odmere 1955. Vendar mislim, da tudi tukaj obstajajo nepravilnosti v določanju davčnih osnov in zajemanju občinskih doklad, tako da je mogoče s pravilnejšo razdelitvijo davčnih bremen ustvariti dodatna sredstva za pokritje proračunskih izdatkov.

Tudi davek na maloprodajni promet, ki je bil v lanskem letu realiziran v višini plana, predvidevamo v lanskeletni višini, t. j. 2% na industrijske izdelke in 10% na alkoholne pijače. V teh odstotkih predpisuje ta davek okrajni družbeni plan tudi za občine na mestnem področju. Poudarjam, da vse okoliške občine niso postopale enotno glede višine tega davka in mislim, da bi bilo prav, da vskladijo svoj predpis s sosednimi občinami, ker dejansko ni nobenega vzroka za diferencialnosti. Toliko glede pokrivanja proračunskih izdatkov.

Sedaj pa nekaj o naših komunalnih službah: gre namreč za to, da so nekatere med njimi preveč odvisne od trenutne situacije ljudskih odborov, predvsem finančne situacije in nikakor ne pridejo v položaj, da bi lahko z ekonomičnim gospodarjenjem postopoma dvigale kvaliteto in kvantiteto svojih uslug. Gre namreč za različne položaje glede finansiranja teh komunalnih ustanov. Nekatere imajo izvedeno samofinansiranje, druge zopet del potreb krijejo z lastnimi dohodki, drugi del pa finansirajo ljudski odbori. Imamo pa tudi službe, ki žive izključno na račun proračunskih dohodkov okraja ali občine. Ne gre za to, da bi uvedli glede finansiranja enak režim za vse, ker so te službe same po sebi različnega značaja. Vendar pa mislim, da bi bilo prav, če bi uvedli tak režim, ki bi jim jamčil ne samo dohodke za pokrivanje rednega vzdrževanja obstoječih komunalnih naprav, ampak tudi amortizacije in anuitetne službe za odplačevanje kreditov za nabavo investicij, ki so potrebne za normalno opravljanje njihovih uslug.

Da je edino to pravilno, nam kažejo že lastne izkušnje. Spomnili se boste, da smo na bivšem MLO sklepali o izvedbi takega finansiranja Mestnega vodovoda in Plinarne. Rezultati teh dveh zavodov v zadnjih dveh letih jasno kažejo, da smo takrat ubrali pravo pot. Ne samo, da sta se zavoda postavila na lastne noge in je delavsko oziroma družbeno upravljanje dobilo svojo materialno bazo, temveč ima je bilo istočasno omogočeno, da lahko pričneta z izvrševanjem nuño potrebnih rekonstrukcij, da jih ekonomizirata in s tem izboljšujeta svoje usluge.

Pred nas se postavlja vprašanje, ali ne bi že kazalo tako urediti tudi uslug »Snage« in »Kanalizacije«, pa tudi na področju uporabe električne energije? O tem naj odločijo volivci, kakor je že sklenil Mestni svet. Naša naloga je, da razpravljamo o priporočilih in v zvezi z družbenim planom izvršimo vse potrebne priprave za izvedbo teh nalog.

Poleg tega, da se ugotovi potreba in ekonomska nujnost za uvedbo sistema samofinansiranja komunalnih služb, je treba namreč ugotoviti tudi najpriljubljnejši način uvedbe istega. Za to obstajajo gotovi predlogi, ki so bili iznešeni že na Mestnem svetu. Zato ne bi obširneje o tem govoril, ker je sedaj stvar občinskih ljudskih odborov,

da pripravijo gradivo za razpravo na zborih volivcev. Ti predlogi so v glavnem v tem, da se usluge kanalizacije zaračunavajo na bazi potrošnje vode, pri čemer bi se diferencialno tarifo za široko potrošnjo in gospodarstvo. Usluge »Snage«, to je konkretno odvoz smeti, bi se po obstoječem predlogu zaračunavalo na bazi 1 m² stanovanjske površine, kar bi bilo najpriljubljnejše v odnosu med hišami z več ali manj stanovanji. Hišni sveti pa bi seveda lahko v okviru možnosti plačevali pristojbino za odvoz smeti iz sredstev za hišno upravo.

Vprašanje izboljšanja oskrbe z električno energijo pa je pravzaprav posebno vprašanje. Na eni strani gre za to, da se da ljudskim odborom in s tem posameznim elektro-podjetjem večja možnost voditi svojo politiko glede distribucije in prodaje električne energije na svojem področju. Zato obstajajo za naše mesto idealne možnosti, ker se vsa energija za področje mesta dovaja skozi eno točko, kjer so že postavljene merilne naprave in s tem omogočena direktna prodaja podjetju na mestnem področju. Ta predlog je bil že stavljen merodajnim faktorjem. Na drugi strani pa je seveda problem v rekonstrukciji obstoječega nizkonapetostnega omrežja, ki je seveda daleč preobremenjeno, saj se je potrošnja za široko potrošnjo v zadnjih letih celo potrojila, zaradi česar je normalno dovajanje energije onemogočeno. To stanje je že tako akutno, da se dela znatna škoda na omrežju in tudi direktno potrošniku samemu, saj ima tam, kjer bi zadostovala 60 W žarnica vključeno tudi že 200 W. Podjetje »Elektro Ljubljana« sicer posluje na gospodarski osnovi, vendar njegova sredstva zadostujejo samo za vzdrževanje, dočim mu za povečevanje kapacitet v tem primeru za rekonstrukcijo obstoječega nizkonapetostnega omrežja, ostaja letno malo sredstev, ter bi se na ta način izboljšava oskrbe z energijo vlekla v nedogled, čeprav obstajajo za to načrti. Zato bodo po predlogu Mestnega sveta volivci prav tako odločili, ali so za to, da se to vprašanje reši v krajšem času, ali pa bo napredovalo s sedanjim tempom. Obstaja predlog za predpis prispevka na električno tarifo v višini 0,5 din za široko potrošnjo in do 3 din na kWh za proizvodnjo, ki bi omogočil ustvarjanje dodatnih sredstev v taki višini, da bi se normalna rekonstrukcija izvršila približno v petih letih. Takrat pa bi se tudi prispevek ukinil.

Glede ekonomskega obračunavanja uslug za odvoz smeti in kanalizacije je Mestni svet priporočil sklep, da se do definitivne ureditve plačevanja po neposrednih potrošnikih zadolžijo občinski ljudski odbori. Razen tega je potrebno tem zavodom zagotoviti tudi kredite za najnujnejše lastne investicije, katere naj prav tako zagotovijo občinski ljudski odbori iz svojih investicijskih skladov v odnosu uporabe posameznih komunalnih uslug na svojem področju.

Naslednje komunalno vprašanje je izgradnja novih pekarn za mestno območje. Letošnje leto nameravamo začeti s prvo fazo te izgradnje, to je s postavitvijo pekarnice za severni predel mesta, ostale potrebe pa bi se sukcesivno pokrile z izgradnjo še treh pekarn enakih zmogljivosti v ostalih predelih mesta. Ker se v občinski investicijske sklade steka prispevek od prometa z moko in mlevskimi izdelki, katerega namenska uporaba je z zveznimi predpisi določena prav za te namene, je

Mestni svet sprejel priporočilo, da vse občine na mestnem področju stavijo na razpolago za izgradnjo teh pekarniških kapacitet kredit v višini omenjenega prispevka.

Predlaga se tudi, da za regresiranje potrošniške cene mleka in ureditev naprav, s katerimi se bodo lahko Ljubljanske mlekarne postavile na lastni račun, ostane lanskeletna praksa, da namreč občine na mestnem območju vplačujejo prometni davek in davek na maloprodajni promet alkoholnih pijač v sklad za pobiranje alkoholizma, ki pokriva kot samoupravni fond omenjene potrebe.

Mestni svet je nadalje sprejel priporočilo, naj občine turistično tako stavijo na razpolago turistični konferenci, s čimer se bo zagotovila njena uporaba samo v turistične namene.

Razprava v Mestnem svetu o stanju in perspektivi Zoološkega vrta je pokazala, da ga moramo smatrati kot vzgojno, to se pravi, kot prosvetno ustanovo. Zato Mestni svet priporoča, da jo upravlja Svet za prosveto občine Vič, kljub temu pa smatra, da zavod presega pristojnost občine in predlaga, naj vsakoletne najpotrebnejše investicije krije Okrajni ljudski odbor. Zato predlagam za letošnje leto po predlogu občine in uprave Zavoda znesek 6.200.000 din kot amandman k predlaganemu proračunu, ki se naj krije iz rezerve.

Končno moram omeniti še vprašanje skladov. Iz predložene dokumentacije je razvidna podrobna uporaba sredstev iz kmetijskega gozdnega, cestnega, vodnega in gasilskega sklada. Sredstva kmetijskega sklada se bodo v letošnjem letu zopet uporabila prvenstveno za pospeševanje semenske službe, zaščite rastlin, pospeševanje živinoreje ter za gospodarsko urejanje barja.

Vprašnje ureditve in melioracije barja se vedno v ostrejši obliki postavlja pred nas. V lanskem letu je Barjanska skupnost uspela najeti zvezno posojilo pod ugodnimi pogoji, s katerim namerava začeti s prvo etapo melioracijskih del. To pa seveda na drugi strani zahteva, da bomo vzporedno s temi deli izvršili vse potrebne priprave glede najboljšega načina izkoriščanja vloženih investicij, kar bo zahtevalo poseben režim gospodarjenja na barjanskih površinah. Zato mora Svet za kmetijstvo in gozdarstvo v najkrajšem času pripraviti vse potrebno, da bo okrajni ljudski odbor lahko sprejel ustrezne predpise.

Sredstva gozdnega sklada se bodo v višini 60% uporabila za redno vzdrževanje gozdov in javno gozdarsko službo, ostala sredstva pa za gozdarske investicije, in sicer predvsem za hudoorniška dela ter novogradnje in velika popravila gozdnih komunikacij in gozdarskih stavb ter delno za nabavo opreme.

Uporaba sredstev cestnega sklada in vodnega sklada je podrobno razvidna iz dokumentacije k planu. Uporabljena bodo za najnujnejša vzdrževalna dela na okrajnih cestah in nadaljevanje regulacijskih del.

Za uporabo sredstev iz gasilskega sklada so bila šele pred kratkim izdana potrebna zvezna in republiška navodila. Po planu predvidena uporaba je prilagojena tem predpisom.

Predlog plana predvideva naj bi se sredstva okrajnega investicijskega sklada uporabila načeloma za posamezne gospodarske dejavnosti v višini, v kolikor znaša njihov prispevek v sklad. Po predlogu plana

naj bi se krediti odobraval po predpisih natečaja. V dokumentaciji je razviden predlog posameznih svetov za uporabo sredstev sklada, ter mislim, da je pravilno, da morajo biti ti predlogi, ki naj jih ljudski odbor z družbenim planom tudi potrdi, osnova pri odobravanju kreditov. Hočem pa danes opozoriti ljudski odbor na realne izgleda, ki jih imata Papirnici Vevče in Količevce za odobritev dinarskih in deviznih sredstev iz splošnega investicijskega sklada za nabavo novega papirnega in kartonskega stroja v približni vrednosti 2.000.000. Uresničitev tega bi za celotni okraj pomenila izredno povečanje narodnega dohodka. Zato predlagam, da se v tem primeru za kritje obvezne dopolnilne udeležbe rezervira vsa razpoložljiva sredstva okrajnega investicijskega sklada.

Tovariši ljudski odborniki! Smatram, da sem v svojem poročilu obdelal vse glavne probleme, ki se tičejo izvajanja letošnjega družbenega plana. Za njegovo izvršitev, kar ne bo lahka naloga, pa mislim, da bo treba založiti vse sile organov delavskega in družbenega upravljanja. Le tako bomo uspeli! Predlagam, da predlog družbenega plana v celoti sprejmete.

10.

Na podlagi 45. čl. temeljnega zakona o varstvu pred požarom (Ur. l. FLRJ št. 18-170/56) in 1. čl. uredbe o gasilskih skladih (Ur. list LRS, št. 6-30/57) ob uporabi 4. in 8. čl. zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. list FLRJ, št. 34/55) in 3., 8. in 9. čl. splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev (Ur. list FLRJ, št. 26/55) je Okrajni ljudski odbor Ljubljana na 16. redni skupni seji dne 29. marca 1957 izdal

ODLOK

o ustanovitvi okrajnega gasilskega sklada

1. člen

Ustanovi se okrajni gasilski sklad.

2. člen

Gasilski sklad je proračunski sklad. Vanj se stekajo:

1. 4% od vseh premij za požarno zavarovanje, ki se plačajo državnemu zavarovalnemu zavodu na območju okraja;

2. gasilski prispevek v višini 2% od dohodnine, nabrane v okraju po predpisih o dohodnini;

3. dotacije političnih teritorialnih enot in darila.

3. člen

Sredstva gasilskega sklada se uporabljajo:

1. za nabavo posebnega gasilskega orodja in njegovih delov, ki dviga tehnično sposobnost gasilske enote in pripomore k uspešnemu gašenju in reševanju ter za generalna popravila takega orodja;

2. za nabavo specialne gasilske opreme;

3. kot prispevek k stroškom za strokovno izobrazbo gasilcev;

4. kot prispevek k stroškom, ki jih ima občina ali okraj po 42. in 44. čl. temeljnega zakona o varstvu pred požarom.

4. člen

Gasilski sklad je pravna oseba in za svoje obveznosti odgovarja s svojimi sredstvi.

5. člen

Okrajni gasilski sklad upravlja upravni odbor, ki ga sestavljajo predsednik in šest članov. Predsednika voli ljudski odbor izmed svojih odbornikov, člane pa izmed gasilskih in drugih javnih delavcev in strokovnjakov, ki se ukvarjajo z

vprašanji požarne varnosti. Upravni odbor se voli za dobo dveh let. Način poslovanja upravnega odbora se določi s pravili, ki jih sprejme upravni odbor, potrdi pa za notranje zadeve pristojni svet okrajnega ljudskega odbora.

6. člen

Ta odlok velja od dneva objave v »Glasniku«, uradnem glasilu OLS Ljubljana.

Predsednik
Okrajnega ljudskega odbora
dr. Marijan Dermastia l. z.

Obvestilo

Nadaljevanje poročila o delu Sveta za zdravstvo za leto 1956 objavljeno v prihodnji številki »Glasnika«.

Vsebina

Ekspozice k okrajnemu družbenemu planu za leto 1957.
10. Odlok o ustanovitvi okrajnega gasilskega sklada.
Zaključni računi sledečih gospodarskih organizacij za leto 1955: Pekarna Bežigrad Ljubljana, Črtomirova 3a in »Tapekore«, Ljubljana, Titova 41.

Izvelek iz poročila o poslovanju »PEKARNE BEŽIGRAD«, Ljubljana, Črtomirova 3a, v letu 1955

Podjetje je bilo ustanovljeno 1. novembra 1952 in registrirano pri Okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani pod št. RG-11-303, FI 297/54. Predmet poslovanja: delo, peka in prodaja kruha in slaščic. V letu 1955 je bilo povprečno zaposlenih 32 delavcev in uslužbencev. Plačilni sklad je znašal 5.054.000. Realizacija 49.308.000. Plan proizvodnje je bil presežen 37 %.

AKTIVA		BILANCA na dan 31. decembra 1955		PASIVA	
Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din	Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev		
1.	Osnovna sredstva	2.118	1.	Sklad osnovnih sredstev	1.364
2.	Investicije v teku	—	2.	Dolgoročni krediti za dokončane investicije	754
3.	Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	664	3.	Razni skladi	697
B. Obratna sredstva			4.	Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—
4.	Skupna obratna sredstva	4.290	5.	Drugi viri finansiranja investicij	—
C. Sredstva v obračunu in druga aktiva			B. Viri obratnih sredstev		
5.	Kupci in druge terjatve	2.578	6.	Viri obratnih sredstev (skupno)	2.517
6.	Druga aktiva	188	C. Viri sredstev v obračunu in druga sredstva		
D. Finančni uspeh			7.	Dobavitelji in druge obveznosti	3.377
7.	Razporejeni dobiček	3.562	8.	Druga pasiva	1.129
8.	Izguba	—	D. Finančni uspeh		
	Skupaj:	13.400	9.	Dobiček	3.562
			10.	Kritje izgube	—
				Skupaj:	13.400
Vodja računovodstva: Urbančič Slavica			Predsednik upravnega odbora: Velkavrh Ivan		
			Direktor podjetja: Jeraj Adolf		

Izvelek iz poročila o poslovanju podjetja »TAPETDEKOR«, Ljubljana, Titova 41, v letu 1955

Podjetje je bilo ustanovljeno z odločbo bivšega Mestnega ljudskega odbora Ljubljana z dne 11. februarja 1947. Dosežena realizacija je znašala 53.672.155 din ali 117 % planiranega prometa. Podjetje je zaposlovalo povprečno 34 delavcev, 6 uslužbencev in 8 vajencev. Vse obveznosti do družbene skupnosti so bile poravnane v predvidenih rokih. Podjetje je aktivno, knjigovodstvo v redu in ažurno. Upravni odbor in delavski sveta redno zasedata ter sproti rešujeta tekoče probleme.

AKTIVA		BILANCA na dan 31. decembra 1955		PASIVA	
Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din	Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev		
1.	Osnovna sredstva	2.460	1.	Sklad osnovnih sredstev	2.460
2.	Investicije v teku	—	2.	Dolgoročni krediti za dokončane investicije	1.673
3.	Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	1.791	3.	Razni skladi	—
B. Obratna sredstva			4.	Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—
4.	Skupna obratna sredstva	10.236	5.	Drugi viri finansiranja investicij	—
C. Sredstva v obračunu in druga aktiva			B. Viri obratnih sredstev		
5.	Kupci in druge terjatve	2.483	6.	Viri obratnih sredstev (skupno)	8.669
6.	Druga aktiva	187	C. Viri sredstev v obračunu in druga sredstva		
D. Finančni uspeh			7.	Dobavitelji in druge obveznosti	2.294
7.	Razporejeni dobiček	6.296	8.	Druga pasiva	2.061
8.	Izguba	—	D. Finančni uspeh		
	Skupaj:	23.453	9.	Dobiček	6.296
			10.	Kritje izgube	—
				Skupaj:	23.453
Vodja računovodstva: Cesar Jože			Predsednik upravnega odbora: Francelj Ferdo		
			Direktor podjetja: Lenarčič Jože		